

Rued Langgaard
TONEBILLEDER
for sangstemme og orkester
TONE PICTURES
for voice and orchestra

Tekster af / Texts by
Jenny Blicher-Clausen, Ivan Turgenjev og / and Holger Drachmann

1917
BVN 133

Kritisk udgave ved
Critical edition by
Bendt Viinholt Nielsen

RUED LANGGAARD UDGAVEN
THE RUED LANGGAARD EDITION

EDITION WILHELM HANSEN

Rued Langgaard: Tonebilleder (BVN 133)

Kritisk udgave ved Bendt Viinholt Nielsen

© 2015 Rued Langgaard Udgaven

og Edition Wilhelm Hansen AS, København

BVN- numre refererer til Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værktfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction.* Odense Universitetsforlag, 1991.

Hovedredaktør for Rued Langgaard Udgaven: Bendt Viinholt Nielsen.

Redaktionsassistent på nærværende udgivelse: Ole Ugilt Jensen.

Engelsk oversættelse: John Irons.

Layout: Hans Mathiasen.

Forlagsredaktion: Rasmus Koppelhus.

Rued Langgaard Udgaven blev etableret i 2000 med støtte fra Carlsbergfondet.

Den her foreliggende udgivelse er støttet af Augustinus Fonden og Beckett-Fonden.

Rued Langgaard Udgaven skylder begge fonde en varm tak for den velvillige støtte.

Rued Langgaard Udgaven

c/o Edition Wilhelm Hansen AS

Bornholmsgade 1A

1266 København K

Danmark

www.musicsalesclassical.com/ewh

www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3321-6

WH32293 (partitur)

WH32293C (klaverpartitur)

Orkestermateriale til leje

Spilletid: I: 4½ min. – II: 3½ min. – III: 4½ min. – IV: 5 min.

I alt: 17-18 min.

Rued Langgaard: Tone Pictures (BVN 133)

Critical edition by Bendt Viinholt Nielsen

© 2015 The Rued Langgaard Edition

and Edition Wilhelm Hansen AS, Copenhagen

BVN-numbers refer to Bendt Viinholt Nielsen: *Rued Langgaards Kompositioner. Annoteret værktfortegnelse. Rued Langgaard's Compositions. An Annotated Catalogue of Works. With an English Introduction.* Odense Universitetsforlag, 1991.

General editor of the Rued Langgaard Edition: Bendt Viinholt Nielsen.

Editorial assistant for the present publication: Ole Ugilt Jensen.

English translation: John Irons.

Layout: Hans Mathiasen.

Publisher's editor: Rasmus Koppelhus.

The Rued Langgaard Edition was established in 2000 with the support of the Carlsberg Foundation.

This present publication has been subsidised by the Augustinus Foundation and the Beckett Foundation.

The Rued Langgaard Edition would like to express its great gratitude to both funds for their willing support.

The Rued Langgaard Edition

c/o Edition Wilhelm Hansen AS

Bornholmsgade 1A

DK-1266 Copenhagen K

Denmark

www.musicsalesclassical.com/ewh

www.langgaard.dk

ISBN 978-87-598-3321-6

WH32293 (score)

WH32293C (piano reduction)

Orchestral material for hire

Duration: I: 4½ min. – II: 3½ min. – III: 4½ min. – IV: 5 min.

Complete: 17-18 min.

INDHOLD

OM UDGAVEN	3
OM TONEBILLEDER	4
SANGTEKSTER	6
SANGSTEMME OG ORKESTERBESÆTNING	8
NOTE TIL DIRIGENTEN	8
TONEBILLEDER	
I "Som Text til en Sommerdags Saga" (Jenny Blicher-Clausen)	9
II "En Duft at Muldjord og Grøde" (Jenny Blicher-Clausen)	19
III "Et gyldent Fnug foroven svæver" (Ivan Turgenev/Thor Lange)	24
IV "Den blomstrende Sommer blev kædet til Høst" (Holger Drachmann)	39
KILDER OG KRITISK BERETNING	49

CONTENTS

ABOUT THIS EDITION	3
ABOUT TONE PICTURES	4
SONG TEXTS	6
VOICE AND ORCHESTRAL FORCES	8
NOTE TO THE CONDUCTOR	8
TONE PICTURES	
I "As the text of a summer day's saga" (Jenny Blicher-Clausen)	9
II "A scent of soil and of growing" (Jenny Blicher-Clausen)	19
III "A golden down above is floating" (Ivan Turgenev/Thor Lange)	24
IV "The flowering summer became chained to autumn" (Holger Drachmann)	39
SOURCES AND CRITICAL COMMENTARY	49

OM UDGAVEN

Denne kritiske førsteudgave af Rued Langgaards *Tonebilleder* er baseret på komponistens egenhændige partiturrenskrift, som foreligger i Det Kongelige Bibliotek i København (Rued Langgaards Samling, RLS 130,1).

Udgiverens tilføjelser og ændringer er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser og buer med brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Faste fortegn for klarinetter er tilføjet af udgiveren.

Der henvises i øvrigt til *Kilder og kritisk beretning* s. 49. Revisionsberetningen kan også downloades fra www.langgaard.dk/RLU.

ABOUT THIS EDITION

This critical first published edition of Rued Langgaard's *Tone Pictures* is based on the composer's autograph fair copy preserved in the Royal Library, Copenhagen (Rued Langgaard's Collection, RLS 130,1).

The editor's additions and emendations are indicated typographically in the score by square brackets and broken slurs and ties. Cautionary accidentals in round brackets are also editorial, as are fixed accidentals for clarinets.

For further information see *Sources and critical commentary* p. 49. The critical report is also available for download from www.langgaard.dk/RLU.

OM TONEBILLEDER

Rued Langgaards partiturrenskrift fra 1917 er den eneste bevarede kilde til værket. Dette manuskript oplyser, at sang III og IV blev komponeret henholdsvis 26. og 23. marts 1917, og at det renskrevne partitur til disse sange blev fuldført den 3. og 5. juli 1917 i Kerteminde, hvor komponisten tilbragte sommeren dette år. De to første sange angives også at være komponeret i 1917, men en mere præcis datering kendes ikke.

Rued Langgaard var uhyre produktiv i årene omkring 1917, og nogle af de mange værker måtte nødvendigvis glide i baggrunden, da opførelsesmulighederne var begrænsede. *Tonebilleder* var et af de værker, der næppe kom meget længere end til komponistens nodeskab. Langgaard synes ikke at have arbejdet for en opførelse af kompositionen og har heller ikke forsøgt at få den udgivet. Uropførelsen fandt således sted årtier efter Langgaards død, i 1980, hvor værket blev udsendt i Danmarks Radio i en studieproduktion med sopransolisten Margrethe Danielsen og Århus Symfoniorkester, dirigeret af Michael Schönwandt. I 1986 blev værket opført første gang i en koncertsal, det var med Eva Johansson som solist og Sjællands Symfoniorkester under ledelse af den svenske kapelmester Stig Westerberg. Den første indspilning så dagens lys i 1997 med Gitta-Maria Sjöberg og Radiosymfoniorkestret under ledelse af Gennady Rozhdestvensky (Chandos CHAN 9517).

Partituret til *Tonebilleder* kom til at dele skæbne med mange andre manuskripter, der ikke havde komponistens største beivågenhed. Når han i en akut situation stod og manglede notepapir til skitsebrug, greb han ud efter det første, det bedste manuskript, der var for hånden, og udtog blade med ubeskrevne sider, som kunne bruges til at notere nye ideer på – også blade, som allerede var beskrevet på den ene side. Det bekymrede ham øjensynlig ikke det mindste, at han derved fjernede takter eller passager fra den renskrevne komposition, det gik ud over. Hvad *Tonebilleder* angår kan man konstatere, at det oprindelige omslag med værkets titel er forsvundet, og at den nugældende titelpåskrift er skrevet på en oprindeligt blank side af partituret, som Langgaard ca. 1922 har udfyldt med en kladde til nogle takter af et orkesterværk. Endvidere er manuskriptets blad 8 og 27, som indeholder slutningen af henholdsvis første og fjerde tonebillede, og som oprindeligt kun var beskrevet på den ene side, blevet revet ud for at de blanke sider kunne tjene som kladdepapir til nye værker. De to bortfjernede blade blev i midten af 1920'erne forsynet med forskellige skitser, men blev dog bevaret mellem Langgaards papirer. Efter hans død er fragmenterne blevet identificeret, og de to blade er kommet tilbage på deres oprindelige plads i *Tonebilleder*. Blad 8 var i mellemtiden

ABOUT TONE PICTURES

Rued Langgaard's fair-copy score from 1917 is the only preserved source of the work. This manuscript states that songs III and IV were composed on the 26 and 23 March 1917 respectively, and that the fair copy of the scores of these songs was completed on 3 and 5 July 1917 in Kerteminde, where the composer spent his summer that year. It is also indicated that the first two songs were also composed in 1917, but no more precise dating is known.

Rued Langgaard was extremely productive in the years around 1917, and some of the many works had of necessity to slip into the background, since the opportunities for getting works performed were limited. *Tone Pictures* was one of the works that hardly got any further than the composer's music cabinet. Langgaard does not seem to have actively tried to get the composition performed, or to have it published. The first performance thus took place decades after Langgaard's death in 1980, when it was broadcast on Danish Radio in a study production with the soprano soloist Margrethe Danielsen and Aarhus Symphony Orchestra, conducted by Michael Schönwandt. In 1986, the work was performed in a concert hall for the first time, this time with Eva Johansson as soloist and the Zealand Symphony Orchestra, with the Swedish conductor Stig Westerberg. The first recording saw the light of day in 1997, with Gitta-Maria Sjöberg and The Danish National Symphony Orchestra, conducted by Gennady Rozhdestvensky (Chandos CHAN 9517).

The score of *Tone Pictures* came to share the fate of many other manuscripts that did not have the composer's undivided attention. When, in an acute situation, he was short of music paper for draft use, he just grabbed the nearest score that was close by, and took out blank leaves or leaves that already had one side written on. This did not apparently disturb him in the least, that he was thereby removing bars or passages from a fair-copied composition. As far as *Tone Pictures* is concerned, one finds that the original cover with the title of the work has disappeared, and that the now valid title inscription was written on an originally blank page of the score that Langgaard had filled out around 1922 with a rough draft for a few bars of an orchestral work. Furthermore, leaves 8 and 27 of the score, which contain the conclusion of the first and fourth tone pictures respectively, and that had originally only been written on one side, have been torn out so that the unwritten side could serve as rough draft paper for new works. The two removed pages were provided with various music sketches in the mid-1920s, but were however preserved among Langgaard's papers. After his death, the fragments were identified, and the two pages were returned to their original place in *Tone Pictures*. Leaf 8, however,

blevet beskåret med det resultat, at de dybe strygere i de sidste 6 takter af *Tonebillede I* mangler. Det manglende (t. 92-97, vl II, vla, vcl og cb) bringes i nærværende udgave i rekonstruktion ved Torben Petersen (1986).

Værket blev dog ikke helt glemt af komponisten, selv om der manglede sider i sats I og IV. Det nævnes således i en håndskrevet værklister, Langgaard udarbejdede 1945. Her er det dog opsplittet i tre dele: sats I og II nævnes sammen under titlen *To Stemningsbilleder*, sats III betegnes *Russisk Stemning*, mens sats IV kaldes *Fra Ranker og Roser*. Om de *To Stemningsbilleder* oplyser Langgaard mærkværdigvis, at det sidste billede kun foreligger som "skitse". Han havde åbenbart på daværende tidspunkt i sinde at opdele værket og udarbejde nye, måske reviderede, partiturer, sådan som han i 1930'erne og 40'erne gjorde med flere af sine tidlige værker. Planerne blev dog ikke realiseret. Langgaard efterlod manuskriptet med titlen *Tonebilleder for en Sangstemme og Orkester*, svarende til kompositionens oprindelige titel. Titelpåskriften stammer efter skriften at dømme fra første halvdel af 1940'erne. Langgaards vekslende planer om at opdele værket og ændre rækkefølgen af sangene afspejler sig i manuskriptet. De oprindelige numre over sangene 1, 2, 3, 4 er udraderet eller overstreget. Kun nr. 1 er blevet forsynet med et nyt nummer, nemlig 2. Hvis man sammenholder denne ændring med forfatternavnenes rækkefølge på det nye titelblad kan man nå frem til den antagelse, at Langgaard har overvejet rækkefølgen IV, I, II, III. Satserne publiceres imidlertid i denne udgave i den oprindelige rækkefølge.

Sangteksterne gengives i udgaven med de ord, Langgaard benytter. I sats II, III og IV er der små ændringer i forhold til de trykte digte. Ændringen af et ord i Turgenjovs tekst (III) er af rent tilfældig karakter, mens ændringerne i II og IV er mere personlige. I Holger Drachmanns bekendte digt (IV) har Langgaard således tilladt sig at fordreje hele pointen, i og med at han har ændret slutlinjens "en Drøm om en dejlig kvinde" til "en Drøm om et dejligt Minde". Det kan være den unge komponists blufærdighed, der slår igennem her, måske i kombination med de nostalgiske minder om sommeropholdet på Rosengården i Blekinge i 1913, som sætter præg på Langgaards kompositionsvirksomhed 1916-19.

Kompositionen blev til i den periode, hvor Langgaard var optaget af begrebet "tonebilleder", som det ses både i værker som symfoni nr. 4 (1916), *Sfærernes Musik* (1916-18), klaversuiten *Insektarium* (1917) og strygekvartet nr. 2 (1918) samt i en række vokalværker, der alle rummer stemningsprægede naturscenerier med imitationer af naturlyde og eksempelvis kirkeklokker og hornsignaler. Blandt de fire *Tonebilleder* skiller det andet sig især ud ved sin svævende karakter og dissonerende elementer med klare mindelser om passager i *Sfærernes Musik*. Denne sats er instrumenteret for kun 9 instrumenter.

Bendt Viinholt Nielsen, oktober 2015

had meanwhile been cropped, with the result that the lower strings in the last six bars of *Tone Picture I* are missing. In the present edition, the missing bars (bb. 92-97, vl II, vla, vcl and cb) are given in a reconstruction done by Torben Petersen (1986).

The work was not entirely forgotten by the composer, however, even through pages from songs I and IV were missing. It is mentioned in a handwritten list of works Langgaard compiled in 1945. Here, however, the work is divided into three parts: Songs I and II are listed under the title *Two Mood Pictures*, piece III is referred to as *Russian Mood*, while piece IV is called *From Vines and Roses*. Langgaard says about the *Two Mood Pictures*, strangely enough, that the latter picture only exists as a 'sketch'. At the time, he clearly intended to divide up the work and work on new, perhaps revised, scores, as he did in the 1930s and 1940s with a number of his earlier works. These plans were however never realised. Langgaard left the manuscript with the title *Tone Pictures for a Singing Voice and Orchestra*, which corresponds to the original title of the composition. Judging from the handwriting, this title inscription dates from the first half of the 1940s. Langgaard's changing plans to divide up the work and change the order of the songs is reflected in the manuscript. The original numbers above the songs 1, 2, 3, 4 have been erased or deleted. Only no. 1 has been provided with a new number – no. 2. If one compares this change with the order of the authors' names on the new title page, one can arrive at the possible conclusion that Langgaard has considered the order IV, I, II, III. The pieces are, however, published in this edition in their original order.

The song texts are reproduced in this edition with the words Langgaard uses. In songs II, III and IV there are small alterations compared to the printed poems. The alteration of a word in Turgenjev's text (III) is purely random in nature, while the alterations in II and IV are more personal. In Holger Drachmann's well-known poem (IV), Langgaard has allowed himself to change the whole point of the poem, since he has changed the final line 'a dream of a lovely woman' into 'a dream of a lovely memory'. It may be the composer's shyness that is at work here, perhaps combined with the nostalgic memories of his summer stay at Rosengården in Blekinge in 1913, which deeply influences Langgaard's compositional work in 1916-19.

The composition came into being in a period when Langgaard was preoccupied with the concept 'tone picture', as can be seen both in works such as Symphony No. 4, *Music of the Spheres* (1916-18), the piano suite *Insektarium* (1917) and String Quartet No. 2 (1918) as well as a number of vocal works, all of which feature evocative nature scenes with imitations of the sounds of nature and, for example, church bells and horn signals. Among the four *Tone Pictures* the second piece stands out in particular by virtue of its floating feeling and dissonant elements that clearly remind one of passages in *Music of the Spheres*. This piece has been scored for only nine instruments.

Bendt Viinholt Nielsen, October 2015

SANGTEKSTER

De engelske oversættelser i modstående spalte gengiver teksternes indhold og stemning. De engelske versioner er ikke tilrettelagt til opførelsesbrug.

I

Som Text til en Sommerdags Saga –
Motiv til en Nats Fantasier –
Staa ranke, skinnende Brudelys
Langs mosede Stier – –
Ak, kunde jeg tænde dem alle
– til Trøst for en lydløs Jammer –
Og gyde dig over fra Isse til Fod
med de røde Kronblades Flammer – !
de skulde springe ud i dit Kammer!

Jenny Blicher-Clausen (1865-1907).
Farbror Frans. En stilfærdig Historie. Kbh. 1902, s. 91.

II

En Duft af Muldjord og Grøde!
Et Væld af krøllede Bregneskud
efter den sidste Bløde –

I Skoven den sagte Susen
af Granetoppes hviskende Lyd
og udenfor Elvens Brusen – –

Fra Granernes blanke Naale
rinder der blinkende Draaber ned
i Snerlernes fine Skaale.

Skovbiller; røde og gule,
haste afsted mellem vaade Straa,
og rundt om kvidrer der Fugle.

I al den Muldjord og Grøde
føler jeg kun den stakkede Stund –
af Fryd som Livet vil døde – –

Og bagved Granernes Naale
rinder der salte Taarer ned
i Snerlernes fine Skaale – –

Jenny Blicher-Clausen (1865-1907): *Muldjord*.
Illustreret Tidende, årg. 44, nr. 12, 21. dec. 1902, s. 192.

Strofe 2, vers 3 opr.: og udenfor Havets Brusen – –
Strofe 5, vers 2-3 opr.: føler jeg kun et svidende Savn – / for
Hjærtets Bregneskud døde – –

SONG TEXTS

The translations into English attempt to convey the content and feel of the original poems. The English versions are not intended for performance use.

I

As the text of a summer day's saga –
Motif of a night's imaginings –
Gleaming flowering rush stand erect
Along marshy paths – –
Ah, could I but light them all
– as solace for a soundless lamentation –
And drench you from top to toe
with the flames of their red petals –!
they should unfold in your chamber!

Jenny Blicher-Clausen (1865-1907).
Uncle Frans. An unassuming story. Copenhagen 1902, p. 91.

II

A scent of soil and of growing!
A host of curled-up fern shoots
after the last downpour –

In the wood the soft soughing
of pine-tops' whispering sounds
and outside the rushing river – –

From the shining needles of the pines
twinkling drops are rolling down
into the bindweed's fine calyces.

Wood beetles, red and yellow,
hurry off among wet stems,
with bird chirping round about.

All that soil and growing
I feel only the brief moment –
of joy that life will kill – –

And behind the needles of the pines
salt tears run down
into the bindweed's fine calyces – –

Jenny Blicher-Clausen (1865-1907): *Soil*.
Illustreret Tidende, vol. 44, no. 12, 21 Dec. 1902, p. 192.

Stanza 2, line 3 orig.: and outside the sea's roaring – –
Stanza 5, lines 2-3 orig.: I feel only a searing loss – / for the
heart's fern shoots died – –

III

Et gyldent Fnug foroven svæver
i blegnet blank Akvamarin;
paa Desnas Enge Duggen væver
en Perlemaatte hvid og fin.
Mod Nord ad brede, dunkle Sletter
henruller fjærnt et Tordenbrag;
i Skovens Kant et Vindstød spjætter
med svagt og fangent Vingslag.

Men Skoven selv er stum og stille,
den store Skov er sort og stum;
kun dybest inde Lysblink spille
med lange, mørke Melletrum.
– Kom frem, du Lys, som gaar der inde,
som gaar i Bregnekraattet om –
kom frem og kys mig, kom, Veninde,
kom, lette Fugl, kom dristigt, kom!

Ivan Turgenjev (1818-83): *Mod Nat*; oversat fra russisk af Thor Lange (1851-1915).
Wesná. Skildringer og Stemninger fra den russiske Litteratur. Kbh. 1886, s. 122.
(Tidligere trykt i *Ude og Hjemme*, 7. årg., 1883-84, 23. dec. 1883, s. 150).

Strofe 1, vers 7 opr.: i Skovens Rand et Vindstød spjætter

IV

Den blomstrende Sommer blev kædet til Høst,
til Død, hvad der var ilive.
Sorg skal følge paa Lyst,
stille, Du bankende Bryst!
kun de evige Love skal blive.
Venner, ræk Haand over Graven hen;
den Døde kommer ej mer igen,
men Aanden taler fra Rummet,
naar Læben her er forstummet.

Den taler os til i en ensom Stund,
naar Tanken erindringsfuld knæler;
Bud da bringer en Mund,
tysser os Smærten i Blund
og med Billeder Drømmen besjæler.
Venner, den Drøm svinder aldrig hen;
et Billed stiger bestandig igen
Fra Skønheds-Andagten inde:
en Drøm om et dejligt Minde.

Holger Drachmann (1846-1908): *Choral*.
Ranker og Roser. Kbh. 1879, s. 85-86.

Sidste linje opr.: en Drøm om en dejlig Kvinde.

III

A golden down above is floating
in faded shining aquamarine;
on Desna's meadow dew is weaving
a pearly carpet white and fine.
Northwards along plains' dark expanses
a clap of distant thunder rolls;
at forest edge a gust now flutters
with faint and captive beating wing.

The forest though is silent and still,
the great forest is black and silent;
only deep within do glimpses of light play
with long intervals of darkness.
Come out, you light, that moves inside,
that moves around the bracken there –
come out and kiss me, come, my dear one,
come, light bird, come boldly, come!

Ivan Turgenev (1818-83): *Towards night*; translated from Russian by Thor Lange (1851-1915).
Wesná. Portrayals and Moods from Russian Literature. Copenhagen 1886, p. 122.
(Previously printed in *Ude og Hjemme*, vol. 7, 1883-84, 23 Dec. 1883, p. 150).

IV

The flowering summer became chained to autumn,
to death that which was alive.
Sorrow shall follow after delight,
be still now, you heaving breast!
nought but the eternal laws shall remain.
Friends, reach out a hand across the grave;
the one who's dead will not come again;
but the spirit speaks from space
when the lip has fallen silent.

It speaks to us at a lonely hour,
when thoughts kneel full of recollection;
A mouth then brings us a message,
shushes our pain in slumber
inspiring our dream with images.
Friends, that dream will never dwindle;
an image will constant rise again
from contemplation of beauty:
a dream of a lovely memory.

Holger Drachmann (1846-1908): *Chorale*.
Vines and Roses. Copenhagen 1879, pp. 85-86.

Last line orig.: a dream of a lovely woman.

Solo

Soprano (voce) *

Strumenti dell' orchestra

2 Flauti

2 Oboi

2 Clarinetti in Si $\flat$

2 Fagotti

4 Corni in Fa **

2 Trombe in Si $\flat$ ad libitum

Timpani

Archi

* I manuskriptet angives følgende stemmetyper:
I: *sopran*, II: *voce*, III-IV: *mezzosopran* (oprindeligt: *sopran*).
Det noterede omfang er b til g².

** Horn i basnøgle klinger en kvart over noteret tonehøjde.

* The following voices are indicated in the manuscript score:
I: *soprano*, II: *voce*, III-IV: *mezzo-soprano* (originally: *soprano*).
The noted voice range is b $\flat$ to g².

** Horn passages in the bass clef sound a fourth above the notated pitch.

NOTE TIL DIRIGENTEN

Flere steder i blæsestemmerne forekommer 'tenutobuer' efter lange toner, dvs. buer, som ikke har endepunkt i en node, men er ført frem til taktens slutning, hvor de ender ved taktstregen. Hensigten med denne notationsmåde, som ses anvendt af bl.a. Wagner i *Parsifal* (forspillet t. 84 og 89) er, at tonen skal udholdes i sin maksimale længde. Sådanne buer findes i sats I t. 56 (cl 1-2, fg 1, cor 1-2), sats II t. 15 og 42 (ob 1).

NOTE TO THE CONDUCTOR

In the wind parts there are certain ties which do not end on a note, but continue to the bar line before a rest. The idea of this practise, which can be seen for example in Wagner's *Parsifal* (prelude bb. 84 and 89), is that the tone in question should be held for its maximum duration. In the present score such 'tenuto-ties' are found in movement I b. 56 (cl 1-2, fg 1, cor 1-2), and in movement II bb. 15 and 42 (ob 1).

Tonebilleder

for sangstemme og orkester

I

Rued Langgaard

Poco sostenuto

Flauti

Oboi

Clarinetti in Si^b

Fagotti

Corni

Timpani

Soprano

Violini

Viole

Violoncelli

Contrabbassi

mp giocoso

mf

p

p espr.

p

pizz.

[*p*]

[*pp*]

KILDE OG KRITISK BERETNING

KILDE

A. Partitur. Autograf (1917)

Det Kongelige Bibliotek. Rued Langgaards Samling, RLS 130,1. Autograf. Renskrift med blæk; enkelte tilføjelser og korrektioner med blyant og rød farvestift i autograf (alle?). Ukomplet (6 takter i slutningen af Tonebillede I mangler delvis).

Titel: *Rued Langgaard | Tonebilleder | for | En Sangstemme og Orkester | 1917 | Drachmann, Blicher-Clausen, Turgenev ved Thor Lange | Partitur*

Overskrifter: I: (2.) [tidligere skrevet (1.)] – II: (2.) [udraderet, men skimtes] – III: [(3) overstreget og ændret med farvestift til:] *Tonebillede. (Turgenev ved Thor Lange)* – IV: [(IV) overstreget og ændret med farvestift til:] *Tonebillede Drachmann*

Dateringer: efter III: 3 Juli (17) Komp 26/3 17 – efter IV: Komp 23 Marts 1917. Renskr sluttet 5 Juli 1917 Kjertemind.

27 blade, 35,5 × 27 cm (blad 8 beskåret med 9,5 cm i bunden med tab af noder til følge, blad 9 beskåret 3 cm i højre margin, blad 12 beskåret 1,5 cm i højre margin); 54 beskrevne sider uden paginering (løse ark og blade).

Papirtype: blad 1-16 (omfattende I, II, III blad 1-4): B. & H.

Nr. 11. A. / 7. 14. (18 systemer) – blad 17-27 (omfattende III blad 5-8 samt IV): B. & H. Nr. 12. A. / 6. 16. (20 systemer).

Indhold:

1r: titel (på samme side uidentificeret partiturside noteret med blyant; upagineret)

1v-8r: I (8r beskåret for neden, således at stemmerne vl II, vla, vcl og cb mangler i satsens 6 sidste takter)

8v: skitse for klaver betegnet (2) og *Vivace* [Sonate nr. 1, BVN 197]

9r-12v: II

13r-20v: III

21r-27r: IV

27v: skitser til *Fuga* m.v. [Musik til "En Digtets Drøm", BVN 181]

Kommentar.

I manuskriptet findes visse rettelser med blæk, som tydeligvis er foretaget under renskrivningen. Nogle korrektioner med blyant i sangstemmen i sats II (t. 69-70) samt tre buer tilføjet i IV (t. 13-17, vcl-stemmen) skyldes RL. Umiddelbart er det også nærliggende at antage, at visse fortegn, som er tilføjet med blyant i sats III (t. 17, 28, 58, 63 og 70), hidrører fra komponisten, men eftersom de tre tilføjede b'er i t. 63 er fejlagtige, kan det ikke udelukkes, at denne eller flere af tilføjelserne i satsen er indføjet med fremmed hånd i forbindelse med udfærdigelse af en partiturskrift i Danmarks Radios regi i 1986. På et

SOURCE AND CRITICAL COMMENTARY

SOURCE

A. Score. Autograph (1917)

The Royal Library. Rued Langgaard's Collection, RLS 130,1. Autograph. Fair copy in ink; corrections and additions in pencil and red crayon in autograph (all?). Incomplete (6 bars at the end of Tone Picture I partly missing).

Title: *Rued Langgaard | Tone Pictures | for | a Singing Voice and Orchestra | 1917 | Drachmann, Blicher-Clausen, Turgenev, translated by Thor Lange | Score*

Heading titles: I: (2.) [formerly written (1.)] – II: (2.) [erased, but just legible] – III: [(3) deleted and altered with crayon to:] *Tone Picture. (Turgenev, translated by Thor Lange)* – IV: [(IV) deleted and altered with crayon to:] *Tone Picture Drachmann*

Datings: after III: 3 July (17) Comp 26/3 17 – after IV: Comp 23 March 1917. Fair copy completed 5 July 1917 Kjertemind.

27 leaves, 35.5 × 27 cm (leaf 8 cropped by 9.5 cm at the bottom with a resulting loss of notation, leaf 9 cropped by 3 cm in right-hand margin, leaf 12 cropped by 1.5 cm in right-hand margin); 54 pages of writing, unpaginated (loose bifolios and sheets).

Paper type: leaves 1-16 (comprising I, II, III leaves 1-4): B. & H.

Nr. 11. A. / 7. 14. (18 staves) – leaves 17-27 (comprising III leaves 5-8 and IV): B. & H. Nr. 12. A. / 6. 16. (20 staves).

Contents:

1r: title (on the same page unidentified score page noted in pencil; unpaginated)

1v-8r: I (8r cropped at the bottom, resulting in the parts for vl II, vla, vcl and cb missing the final 6 bars of the piece)

8v: sketch for piano designated (2) and *Vivace* [Sonata No. 1, BVN 197]

9r-12v: II

13r-20v: III

21r-27r: IV

27v: sketches of *Fuga* etc. [Music for "A Poet's Dream", BVN 181]

Commentary.

Certain corrections have been made in the manuscript in ink that have clearly been undertaken while making the fair copy. Some corrections in pencil in the singing voice in movement II (bars 69-70) and three ties added in IV (bb. 13-17 vcl) are by RL. At first glance, it is also obvious to assume that certain accidentals that have been added in pencil in movement III (bb. 17, 28, 58, 63 and 70) have been made by the composer, but since the three added flats in b. 63 are erroneous, it cannot be excluded that this or several of the additions have been made by some other hand in connection with the preparation of a score copy

tidspunkt fjernede RL partiturets blad 8 og 27, som indeholdt slutningen af henholdsvis første og fjerde tonebillede, idet begge blade kun var beskrevet på den ene side og derfor i en akut mangelsituation kunne udnyttes som kladdepapir til nye værker. De to bortfjernede blade blev i midten af 1920'erne forsynet med forskellige skitser, men er efter RLs død blevet identificeret som hørende til *Tonebilleder* og bragt tilbage på deres oprindelige plads i kilde A. Blad 8 var i mellemtiden blevet beskåret, således at de fire nederste nodesystemer i de 6 sidste takter af det første tonebillede mangler. Det savnede omfatter t. 92-97 i vl II, vla, vcl og cb. Det oprindelige omslag med den oprindelige titelside er også fjernet (og er forsvundet), og den nugældende titelpåskrift er, efter skriften at dømmes, tilføjet i første halvdel af 1940'erne. Rettelser og tilføjelser i overskrifterne over de fire satser vidner om, at RL dels har haft planer om at ændre satsfølgen og dels ønsket at selvstændiggøre visse af tonebillederne. – Sangstemmen er i kilden angivet således: i sats I *Soprano*, i sats II *Voce*, i III og IV er den oprindelige angivelse *Soprano* ændret med farveblyant til *Mezzo Soprano*.

REDAKTIONSGRUNDLAG

Udgaven er baseret på den eneste foreliggende kilde til værket, det ovenfor beskrevne partitur i autograf (kilde A). De få korrektioner, der er foretaget i kilden af komponisten, respekteres. Satsene publiceres i den oprindelige rækkefølge, svarende til kilden som den foreligger i dag. De bortskårne, manglende strygetakter i sats I (vl II, vla, vcl, cb t. 92-97) bringes i Torben Petersens rekonstruktion fra 1986.

RETNINGSLINJER FOR UDGAVEN

Udgiverens tilføjelser og rettelser er typografisk markeret i partituret ved hjælp af skarpe parenteser; tilføjede buer er angivet med brudt streg og buændringer som en kombination af hel og brudt streg. Orienteringsfortegn i runde parenteser skyldes udgiveren. Faste fortegn for klarinetter er tilføjet af udgiveren. Redaktionelle kommentarer samt oplysninger om forhold, der ikke er typografisk markeret i udgaven, findes i noteapparatet.

Der er foretaget stiltiende komplettering for så vidt angår manglende triolangivelser samt manglende nodepunkteringer. Det samme gælder manglende bueslutning i forbindelse med sideskift i hovedkilden, såfremt der ikke er tvivl om intentionen. Små justeringer af uegalt anbragte foredragsbetegnelser og dynamiske angivelser er foretaget uden videre. Endelig er overflødige gentagelser af faste fortegn udeladt uden dokumentation.

NOTER

Tonehøjden angives på konventionel vis: 'nøglehuls-c' = c¹.

sats I

takt	stemme	kommentar
16-18,		
20-27	timp	manglende fortegn er tilføjet stiltiende; samme praksis er fulgt flere lignende steder, hvor RL har udeladt fortegn i forbindelse med lange pauke-triller
44	S	node 5: (♯) for g ² skyldes RL
52	ob 1	node 1: (♯) skyldes RL
66-70	cl	RL angiver i A en ombytning af cl 1 og cl 2 i disse takter; udgiveren henholder sig til de angivelser, der står ved frasernes begyndelse i t. 65 (cl 1) og slutning i t. 71 (cl 2)
71	vl II	node 5: overflødig ♯ for a udeladt

under the auspices of the Danish Radio Corporation in 1986. At some point in time, RL removed leaves 8 and 27 from the score, which contained the conclusion of the first and fourth tone pictures respectively, since both pages had only been written on one side and could therefore in an acute shortage of music paper situation be used as draft paper for new works. The two removed pages were provided with various sketches in the mid-1920s, but after RL's death were identified as belonging to *Tone Pictures* and replaced in their original position in source A. Leaf 8 had in the meantime been cropped, so that the four bottom staves in the last 6 bars of the first tone picture were now missing. These affected bars 92-97 in vl II, vla, vcl and cb. The original cover with the original title page has also been removed (and has disappeared), and the present title inscription, judging by the handwriting, must have been added in the first half of the 1940s. Corrections and additions to the title headings above the four pieces indicates that RL had plans to change the order and also wished to make certain of the tone pictures independent works. The singing voice is indicated in the source as: in movement I *Soprano*, in movement II *Voce*, in III and IV the original indication *Soprano* has been altered in crayon to *Mezzo Soprano*.

TEXTUAL BASIS OF THE EDITION

The edition is based on the only existing source of the work, the above described autograph score (source A). The few alterations undertaken by the composer in the source are respected. The piece are published in their original order, corresponding to the source as it exists today. The cropped, missing bars in the strings in movement I (vl II, vla, vcl, cb bb. 92-97) are included in Torben Petersen's reconstruction from 1986.

EDITORIAL GUIDELINES

The editor's additions and emendations are indicated typographically in the score by square brackets; added slurs and ties are indicated by broken lines and altered slurs and ties with a combination of unbroken and broken lines. Cautionary accidentals in round brackets are also editorial. Key signatures for clarinets have been supplied by the editor. Editorial comments and information about things not indicated typographically in the edition are to be found in the notes.

Missing triplet marks and missing dots have been silently supplied. The same applies to the missing end of a slur or tie in connection with a change of pages in the main source, unless there is doubt about the composer's intention. Minor adjustments of irregularly located marks of expression and dynamics have been carried out as a matter of course. Lastly, superfluous repetitions of accidentals are suppressed without documentation.

NOTES

The pitch is conventionally indicated: 'keyhole c' = c¹.

movement I

bar	voice	comment
16-18,		
20-27	timp	missing accidental has been tacitly supplied; the same practice has been followed in similar places where RL has omitted accidentals in connection with long timp rolls
44	S	note 5: (♯) before g ² due to RL
52	ob 1	node 1: (♯) due to RL
66-70	cl	RL indicates in A an interchange of cl 1 and cl 2 in these bars; the editor follows the indications given at the beginning of the phrases in b. 65, (cl 1) and the conclusion in b. 71 (cl 2)
71	vl II	note 5: superfluous ♯ before a suppressed

sats II

<i>takt</i>	<i>stemme</i>	<i>kommentar</i>
6	fl 2	node 5: (♯) for g ² skyldes RL
20	vl solo 2	node 1: (♯) for d ³ skyldes RL
21, 22	fl 2	(♯) for e ² skyldes RL
25	vl solo 3	node 5: overflødig (♯) for g ² udeladt
27	vl solo 3	node 1: (♯) for d ¹ skyldes RL
34	fl 1	node 1: (♯) for f ¹ skyldes RL
38	vl solo 2	node 1: fejlanbragt ♯ for e ² er annulleret (men utydeligt) af RL
53	fl 1	node 1: (♯) for f ² skyldes RL
55, 56	fl 1, 2,	
	ob 1	parentes omkring <i>mf</i> skyldes RL
69	Voce	es ¹ ændret i A til es ² med blyant (RL)
70	Voce	node 1: tenuto tilføjet i A med blyant (RL)
	Voce	<i>dim</i> tilføjet i A med blyant (RL)
85	fl 1	heltaktpause ændret til overbundet ↓ (a ¹) + † i analogi med fl 2 (forglemmelsen af fl 1 skyldes sidevending mellem t. 84 og 85 i A)

sats III

<i>takt</i>	<i>stemme</i>	<i>kommentar</i>
17	cor 2	node 2: ♭ for a ¹ tilføjet i A med blyant (RL?)
28	cl 2	node 2: ♭ for e ¹ tilføjet i A med blyant (RL?) (kilden har løse fortegn for cl)
40, 41	vcl	node 8: A ændret til H i analogi med vl 2
58	cor 4	node 1: ♭ for B ₁ tilføjet i A med blyant (RL?)
63	cl 1-2,	
	cor 1	node 2: ♭ tilføjet i A med blyant (RL?), hvilket imidlertid er en fejl (jfr. a i fl, vl I og vla og jfr. paralleltakten t. 7)
70	cor 2	♭ for G ₁ tilføjet i A med blyant (RL?)

sats IV

<i>takt</i>	<i>stemme</i>	<i>kommentar</i>
2	fl 1	node 2: ændret fra g ³ til F ³ i overensst. med vl I; RL har i vl I foretaget en rettelser fra g til f, men glemt konsekvensrettelsen i fl 1
4	vl I	node 1: f ¹ (notationsfejl?) rettet til overbundet fis ¹ i overensst. med t. 20
13-17	vcl	tre buer: t. 13-14, 16 og 17 tilføjet i A med blyant (RL)
63	fl 1	node 10: RL angiver <i>sempre stacc</i> i taktens begyndelse, men stacc. på node 10 er udeladt i analogi med cl 1-2, hvor kun node 2-9 er noteret med stacc.
64	fl 2	node 11: g ² rettet til d ² (fejlnotation, fl 1-2 spiller i tertser)

Bendt Viinholt Nielsen, dec. 2014, rev. feb. 2015

movement II

<i>bar</i>	<i>voice</i>	<i>comment</i>
6	fl 2	note 5: (♯) before g ² due to RL
20	vl solo 2	node 1: (♯) before d ³ due to RL
21, 22	fl 2	(♯) before e ² due to RL
25	vl solo 3	note 5: superfluous (♯) before g ² suppressed
27	vl solo 3	note 1: (♯) before d ¹ due to RL
34	fl 1	note 1: (♯) before f ¹ due to RL
38	vl solo 2	note 1: misplaced ♯ before e ² was annulled (but unclearly) by RL
53	fl 1	note 1: (♯) before f ² due to RL
55, 56	fl 1, 2,	
	ob 1	bracket around <i>mf</i> due to RL
69	Voce	e _b ¹ altered in A to e _b ² in pencil (RL)
70	Voce	note 1: tenuto added in A in pencil (RL)
	Voce	<i>dim</i> added in A in pencil (RL)
85	fl 1	whole-bar rest emended to tied-over ↓ (a ¹) + † in analogy with fl 2 (oversight of fl 1 due to turning of page between b. 84 and b. 85 in A)

movement III

<i>bar</i>	<i>voice</i>	<i>comment</i>
17	cor 2	note 2: ♭ before a ¹ added in A in pencil (RL?)
28	cl 2	note 2: ♭ before e ¹ added in A in pencil (RL?) (the source has accidentals for cl)
40, 41	vcl	note 8: A emended to B in analogy with vl 2
58	cor 4	note 1: ♭ before B ₁ added in A in pencil (RL?)
63	cl 1-2,	
	cor 1	note 2: ♭ added in A in pencil (RL?), which however is an error (cf. a in fl, vl I and vla and cf. the parallel bar b. 7)
70	cor 2	♭ before G ₁ added in A in pencil (RL?)

movement IV

<i>bar</i>	<i>voice</i>	<i>comment</i>
2	fl 1	note 2: emended from g ³ to F ³ in accordance with vl I; RL has in vl I carried out a correction from g to f, but forgotten the resulting correction in fl 1
4	vl I	note 1: f ¹ (notational error?) emended to tied-over f _# ¹ in accordance with b. 20
13-17	vcl	three slurs: bb. 13-14, 16 and 17 added in A in pencil (RL)
63	fl 1	note 10: RL indicates <i>sempre stacc</i> at the beginning of the bar, but the stacc. on note 10 has been suppressed in analogy with cl 1-2, where only notes 2-9 have stacc.
64	fl 2	note 11: g ² emended to d ² (notational error, fl 1-2 play in thirds)

Bendt Viinholt Nielsen, Dec. 2014, rev. Feb. 2015